

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek: ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 10 K. za pol leta 5 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12.— K. za Ameriko 14.— K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Slovenci!

Zastopniki vseh treh strank v Sloveniji, zbrani na sestanku dne 10. maja 1919, smatrajo za potrebno, da se v času, ko stojimo neposredno pred odločitvijo svoje narodne usode, obrnejo skupno in soglasno na slovensko javnost z naslednjim pozivom:

Vse naše misli morajo biti v teh dneh posvečene skrbi, kako rešiti in ohraniti slovensko ozemlje. Zato naj prenehajo strankarski boji v časopisju, na shodih in v zasebnem življenju. Medsebojne pritožbe bodo reševale stranke pri medstrankarskih posvetih in po teh skušale izrastke strankarskega življenja odpraviti.

Vprašanje o vzrokih narodne nesreče na Koroškem, ki se je tako strastno obravnavalo zadnji čas v javnosti, ne sme oslabil naših narodnih vrst. Stranke bodo pozvale svoje parlamentarne zastopnike, naj osnujejo komisijo, ki bo rešila to vprašanje. Medtem naj bi slovenska javnost z neopravičenimi in lahkomiselnimi napadi ne slabila našega narodnega položaja.

Strnimo marveč vse moči, da se poglobi v nas zavest skupne državnosti, in v to svrhu opustimo vse, kar bi rušilo narodno in državno edinost Srbov, Hrvatov in Slovencev. Le v disciplini, vestnem izpolnjevanju državljanskih dolžnosti in pokorščini obstoječim zakonom je rešitev!

V Ljubljani, dne 10. maja 1919.

Dr. Ivan Tavčar. — Dr. Josip Breznik. — Prof. Bogumil Remec. — Dr. Franc Kulovec. — Anton Kristan. — Albin Prepeluh.

Povzdiga kmetijske produkcije.

II.

V sledečem hočem bralcem predočiti primer organizacijskega načrta za srednje posestvo iz razmer ljubljanske okolice v izmeri 15 oralov, od katerega odpadejo 3 orali na gozd, 6 oralov na travnike, 6 oralov pa na poljedelstvo.

Poljedelstvo se razdeli na sledeči način:

1. Ozimna setev (2 orala) pšenica, rž (oziroma zimski ječmen). Druga setev: ajda, zelena krma oziroma korenje.
2. Okopavina (2 orala) krompir, pesa (zelje), koruza (fižol).
3. Pomladna setev (2 orala) ječmen jari event. proso, oves. Druga setev: repa, zelena krma (mešanica).

Ta kolobar naj bi odgovarjal tukajšnjim razmeram. Če bi pa posestnik obdeloval zemljišča intenzivno s stroji pri jesenskem globokem oranju, bi moral pridelati v prvih letih najmanj sledeče množine pridelkov:

1. Pšenice (1 oral) 600 kg zrnja, 1400 kg slame. Rži (oziroma zimskega ječmena (1 oral) 600 kg zrnja, 1400 klgr. slame.
2. Setev po istem pridelku: ajde 1 oral 200 do 300 kg zrnja, 1000 kg slame za steljo. Korenje $\frac{1}{2}$ orala 3000 kg. Zelene krme $\frac{1}{2}$ orala 10.000 kg.
2. Krompirja 1 oral 6000 kg. Pese $\frac{1}{2}$ orala 10.000 klgr. + 5000 klgr. cime + 2000 kg zelja. Koruze $\frac{1}{2}$ orala 300 kg zrnja, 2000 kg slame, 100 kg fižola in 300 kg fižolovke.
3. Ječmen jari 1 oral 600 kg zrnja, 1400 kg slame. Oves 1 oral 600 kg zrnja, 1400 kg slame.
2. Setev: repe $\frac{1}{2}$ orala 5000 kg gomolja, prosa $\frac{1}{2}$ orala 300 kg zrnja, 1000 kg slame; zelene krme, turšice 1 oral 15000 kg.

Če bi sejali med ozimino rž, deteljo, bi izostalo sejanje pomladnega ječmena in kot druga setev zelena krma. Iz 6 oralov srednjih travnikov bi se pridelalo prva leta povprečno 100 do 150 meterskih stotov sena in otave. Sedaj mora kmetovalec premišljati, kaj mu bo kazalo narediti z vsemi temi pridelki.

Vsega skupaj je pridelal zrnja 3300 kg, slame 9900 kg, gomolja 24.000 kg, zelene krme 30.000 kg s pesnim šavjem vred v jeseni; zelja 2000 kg, fižola 100 kg, sena in otave 12.000 kg.

Za setev bo treba obdržati: 4 orale po 120 do 130 kg = 480 do 520 kg zrnja; $\frac{1}{2}$ orala ajde = 60 do 65 kg zrnja; $\frac{1}{2}$ orala prosa 20 do 30 kg = 10 do 15 kg zrnja; 2 orala koruze za zeleno krmo in seme = 250 do 260 kg zrnja. Skupaj zrnja 800 do 860 kg, recimo okroglo 900 kg zrnja. Ostanke še za daljšo porabo 2400 kg zrnja.

Za celeletno prehrano svoje družine, obstoječe iz gospodarja, gospodinje, štirih otrok, ene dekle in enega hlapca, se porabi na leto, visoko vzeto: $\frac{1}{2}$ kg moke na osebo dnevno = 1460 kg moke letno ali 20 meterskih stotov zrnja; ajde = 2 meterska stota zrnja; fižola = 1 meterski stot zrnja; prosa = 1 meterski stot zrnja. Skupaj 24 meterskih stotov zrnja. Zraven pa: 20 meterskih stotov zelja, 20 krompirja in 1500 litrov mleka. Za seme ostane 1200 kilogramov krompirja.

Za prehrano živine mu ostane: 208 meterskih stotov gomolja = 52 meterskih stotov suhe snovi ($\frac{1}{4}$ del); 120 meterskih stotov sena = 120 meterskih stotov suhe snovi; 300 metr. stotov zelene krme = 75 meterskih stotov suhe snovi; 100 metr. stotov slame = 50 meterskih stotov suhe snovi, 50 meterskih stotov slame ostane za stelje. Skupaj 297 meterskih stotov suhe snovi. Ako računamo na 1 zrastlo glavo živine, težko 500 kg = 15 kg suhe krme na dan, pride na leto za 1 glavo 50 metr. stotov suhe krme, torej lahko redimo 6 glav odrasle živine in sicer: 1 par uprežne živine, 2 kravi + 2 tele, 2 telci, 1 svinjo in 5 prašičev, 30 kokoši, od katere živine pridobi letno $100 \times 6 = 600$ metr. stotov dobrega gnoja. Za kritje stroškov, za nabavo obleke, obnovo, kuhinjskih potrebščin, davkov, plač poslom, gnojil, stroje, zdravnikarja itd., ima sledeče dohodke: za prodano jajca in piščeta, mleko od dveh krav 3000 litrov = 1500 litrov za dom; za pujske in 2 prašiča (2 prašiča za dom na leto), za 1 tele in za 1 govejo živino.

Pridobljeni gnoj in gnojnica bi se uporabila za polno gnojenje okopavin, torej 2 orala njiv letno, tako da bi prišlo vsako tretje leto na 1 oral 300 metr. stotov gnoja, na travnike pa še 300 hl gnojnice. Iz tega je razvidno, da bi se na ta način gospodarjenja morala produkcija tega posestva tekom 3 do pet let gotovo enkratno povzdigniti. Nadaljna posledica tega bi bila, da bi imel posestnik tega posestva lahko še enkrat več pridelkov, živine in gnoja, nazadnje pa tudi dohodkov. Tudi umetnih gnojil ne bi bilo treba toliko kupovati. Vse te podatke sem vzel in primerjal s prakso in izkaza bivšega poljedelskega ministrstva iz leta 1915 in po grmskem letnem poročilu grmske šole iz leta 1914. Pri žitnih pridelkih na Kranjskem niso razlike v

množini tako velike, zato sem vzel povsod enaki pridelek na zrnju in slami v merilo. Te številke so takorekoč najnižje in ne bo stalo veliko truda, jih znatno vzdigniti. Isti izkaz o setvi in žetvi kaže povprečne številke posameznih letnikov in tudi povprečno od leta 1904 do 1913, torej tekom 10 let in iz teh je razvidno, da se na Češkem pridelava povprečno 2- do $2\frac{1}{2}$ krat več žita iz enega hektara kot v Sloveniji. Vzrok temu je treba iskati v intenzivnem obdelovanju zemlje in izdatnem gnojenju.

V slučaju, da bi posestnik sejal štajersko deteljo v ozimino, bi odpadlo sejanje pomladnega ječmena, torej pridelek bi se znižal za 600 kg zrnja. Pomanjkajočo zeleno krmo kot drugo setev in 1400 kg slame, bi polno nadomestila pridelana detelja. Ker pa ima posestvo polovico zemlje travnikov, potem ni več treba sejati še deteljo. Je tudi vprašanje, če ne bi isti posestnik opustil pridelovanje korenja na dosednji način in sicer, da mora strnišče ročno ven izpuliti, korenje opleti, kar stane veliko dela. Pospeševanje saditve krmske pese bi mu koristneje prišlo. Da se račun prehrane ne izpremeni, vzemimo za vzgled slučaj, da mladi gospodar še nima otrok, torej porabi za 600 kg žita manj.

Iz treh oralov gozda dobi posestnik potrebni les za svoja poslopja in drva za kurjavo. Prva leta bi tudi eventualno pomanjkanje stelje nagrabil v gozdu. Tudi v kmečkih gozdovih bi se dalo drugače gospodariti kot se dosedaj gospodari in tako produkcijo je tudi znatno zvišati.

S tem sem hotel javnosti pokazati, kako si mora moderni izobraženi poljedelec predstavljati napredek svojega gospodarstva in povzdigo njega produkcije. Pred vsem se to da doseči z vstrajnostjo in pridnostjo in ljubeznijo do svojega poklica. Najbolj zaviti paragrafi tega ne bi dosegli.

Fran Malásek - Grm.

Obrtno društvo za Novo mesto in okolico.

Prvega mesečnega sestanka, kateri se je vršil 11. t. m. v društvenem lokalu v Narodnem domu, se je kljub lepemu vremenu, bil je najlepši dan tega leta, udeležilo iz Novega mesta in okolice lepo število obrtnikov, njih prijateljev, poleg

Zgodovina

franciškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Zadnje delo preč. p. Otokarja sta nova, kamenita oltarja sv. Franciška Serafinskega in sv. Antona Padovanskega.

III. slov. katoliški shod je bil v Ljubljani 26., 27. in 28. avgusta.

Dne 4. septembra so izvolili gvardijanom v Novem mestu p. Viljema Vindišarja, učitelja na deški ljudski šoli.

P. Blaž Farčnik je bil prestavljen v Novo mesto.

Ravnatelj na novomeški gimnaziji je po odhodu dr. Franceta Detela, slovenskega pisatelja, postal g. profesor Franc Brežnik.

Dne 23. oktobra je bil preč. g. dekan Anton Žlogar kanonično umeščen v novomeški kapiteljski cerkvi.

Dne 8. novembra je bil vinski semenj v mestu.

Dne 24. novembra je umrl v Gorici pesnik Simon Gregorčič. Po letu je bil na

(20)

Sv. Gori gost v frančiškanskem samostanu in bral svojo zadnjo pesmico v obednici. Že takrat je bil slab, telesne moči so mu jako opešale.

Leto 1907.

Po božičnih praznikih je zapadel do 1 metra debel sneg.

Opustili so streljanje proti toči, katero je upeljal okoli leta 1891. vinogradnik Štoger v bližini Celja.

Zgodnja pomlad. Prve dni v maju so dozorele že prve češnje na vrtu lekarnarja g. Bergmanna. D. N.

Dne 6. avgusta je obhajal svojo zlato mašo č. g. Anton Peterlin, šmihelski župnik in duh. svetnik.

V juliju je bila suša, v oktobru pa nalivi z nevihto.

Učiteljem sta bila imenovana p. Hubert Marovt in p. Pavel Potočnik. P. Otokar Aleš je zaradi očesne bolezni prenehal poučevati na deški ljudski šoli, kjer je nepretrgano učil v šoli dolgih 29 let, precej, ko je izvršil bogoslovje. Zraven šole je še poučeval v petju kat. rokodelske pomočnike, na deški ljudski šoli, nekaj časa na gimnaziji, žensko Marijino družbo v Novem mestu, v Šmihelu.

Po odhodu iz Novega mesta poučuje še sedaj na Brezjah pri Radovljici do sedem ur na dan. Njegovi učenci lepo pišejo.

Dne 29. decembra je obhajal v Brežicah bivši ravnatelj novomeške gimnazije preč. p. Bernard Vovk svoj biserni jubilej. Pri cerkveni slavnosti so mu asistirali sami nekdanji učenci; cerkveni govor je imel preč. pater Konstantin Luser.

Leto 1908.

V januarju se je pojavila v mestu bolezzen influenza in se je jako razširila. V nekaterih hišah so ležale cele družine.

Dne 17. februarja je umrl na Hmeljniku pri Novem mestu na srčni napaki baron Franc Wambold pl. Umstadt. Bil je vojni ataše, pobožen, ki je pogosto prejemal sveta zakramenta; skrbel, da je iz novomeškega samostana pater vsako nedeljo in praznik v grajski kapeli maševal, pridigal in spovedoval. Ta grad je kupil od grofa Koroninija radi svoje soproge, ki je ljubila samoto. Bil je ud družbe sv. Mohorja.

Deželni glavarnik je bil imenovan dvorni svetnik g. Franc Šuklje.

18. marca je umrla č. sestra Dominika Avsec, reda šolskih sester de N. D. v Šmihelu, v dobi 33 let, prva v tem samostanu.

Šolskim nadzornikom za Novo mesto in Črnomelj je bil imenovan g. Josip Turk.

Dne 2. maja je umrl na Brezjah pri Radovljici br. Rihard Kunst, večletni zakristan novomeškega samostana.

Prior v bolnici usmiljenih bratov v Kandiji je postal preč. g. p. Polikarp Vavpotič.

Dne 26. julija se je preselil namesto v Ameriko v večnost p. Alojzij Bobnar, frančiškan na Brezjah, v dobi 32 let. Bolehen na želodcu je stopil v red. Rojen je bil v Mirni peči na Dolenjskem.

19. novembra je bila slovesno otvorjena ženska bolnica v Novem mestu; bolnim ženskam strežejo usmiljenke.

11. novembra je umrl preč. g. kanonik Josip Hočvar v starosti 87 let. L. 1905. je sede opravil svojo demantno mašo. Mnogim bolnikom je življenje podaljšal, ki so ga prosili za svet.

Dne 12. novembra je za vedno zatisnila oči blagorodna gospa soproga samostanskega zdravnika višjega okrajnega zdravnika dr. Iv. Vavpotiča, v dobi 59 let svoje starosti.

18. novembra je bil potres v Novem mestu brez škode.

V tem samostanu je dne 2. decembra umrl klerik drugega leta bogoslovja Celestin Bogme. Rojen je bil 22. novembra 1885. pri Sv. Lovrencu na Štajerskem; v red je bil sprejet leta 1903. Prehladil se je, pljučnico dobil in umrl na sušici, 23 let star.

Dne 28. decembra je bil strašen potres v južni Italiji.

pomočnikov tudi nekaj dam, ki izvršujejo obrt; slednjim še posebna čast njihovi stanovski zavesti!

Ob 14. uri pozdravi predsednik društva g. Ogrič vse navzoče, posebno dame, sporoči dnevni red in pojasni pomen obstoječega društva in zagotavlja najlepši uspeh, ako bode isto delovalo po določeni smeri. Namen društva je dvigniti stanovski ponos svojih članov in njih naraščaj, za pomočnike in vajence storiti vse potrebno do njihove popolnejše izobrazbe. Razloži tudi to, zakaj si je moralo društvo najeti lokal v Narodnem domu, ker ni bilo dobiti prostora v Rokodelskem domu, ki naj bi ga društvo neovirano uporabljalo. Iz tajnikovega poročila je razvidno, da je do tega dne imelo društvo že 87 članov, od teh celo 25 ustanovnih in par podpornih. Med zborovanjem je pristopilo več novih članov, med temi 3 članice. Prečitajo se zapisniki V. odborovih sej, ki so se izvršile vse v teku enomesečnega društvenega obstanda, dokaz, da odbor res marljivo deluje.

Poročilo blagajnikovega namestnika se vzame v naznanje z opombo, da še niso vsi člani vplačali, ker se jim niso mogle dostaviti izkaznice; morale so biti knjige preje v redu.

Nato pojasni predsednik dostavek pravil glede posmrtnine. Da se društvo izogne vsakemu pravnemu sporu, je bilo treba, da se zadeva temeljito preštudira, predno se prične z delovanjem. Prvotno se je nameravalo plačevati oziroma pobirati donesek po smrti člana, ker pa v resnici postane član te prekoristne naprave kot živ človek (mrtev itak ne more, tudi v pravnem oziru ne), zato je odbor sklenil predlagati, da se povere posmrtnina za prvega člana naprej, ker deležen bode tega le dotični, ki je res že vplačal 3 krone in zato bode dobil, če je sto članov, 99 krat povrnjeno, to je oni, ki bode prvi umrl. Zbor je bil s tem zadovoljen in je ob enem tudi več članov vplačalo tozadevni znesek.

Kot 5. točka dnevnega reda: Lokalne zadeve strokovnih zadrug, poroča g. Preželj ter toplo priporoča, da bi se vse tri tu obstoječe zadruge, to je kolektivna ali skupna zadruga, mizarska zadruga in zadruga čevljarjev, zedinile v tem, da bi vporabljale za svoje sestanke društveni lokal; v dosego tega namena naj vsak član obstoječih zadrug na to deluje, kar se sprejme soglasno.

K 6. točki: ustanovitev pomočniškega odseka, poroča g. Puš in apelira na navzoče pomočnike z daljšim pojasnilom pomen te organizacije, katera pripomore k popolnejši izobrazbi v strokovnem in v občevalnem smislu. Navzoči gg. pomočniki se s tem strinjajo in sklenejo, da se vrši tozadevni sestanek v četrtek 15. t. m. ob 20. uri v društvenem lokalu. G. Malovič povdarja, da naj tudi pomočniki sodelujejo z društvom pod načelom nepristranosti, da naj se goji duh demokratske vzajemnosti med pomoč-

niki, mojstri in vajenci, nikdar pa naj ne imej mesta med njimi strankarska politična strast.

Kot 7. točka se utemeljujejo sestavljene sledeče resolucije in se po daljši debati soglasno sprejmejo.

Resolucije. Obrtno društvo za Novo mesto in okolico je na svojem prvem mesečnem shodu v Novem mestu v smislu svojih pravil sklenilo odposlati Narodni vladi SHS sledeče resolucije:

1. Zbrani obrtniki, člani društva, zahtevamo, da pride obrtni stan do pravic, katere mu pristojajo v novi, moderni, demokratični državi: Srbov, Hrvatov in Slovencev, da bode obrtni stan primerno zastopan njegovemu številu in njegovi davčni moči na vseh merodajnih mestih.

2. Zahtevamo, da se obrtni davek pravično porazdeli po resničnih dohodkih posameznega davkoplačevalca. Ves davek naj se spoji v eno vrsto in ta naj se glasi „obrotni davek“, vsi drugi naj se odpravijo, ker na razne dosežanje kategorije davčnih bremen se posamezni obrtniki ne spoznajo in se pravočasno tudi braniti ne morejo.

Da zamore davčno nadzorništvo davek pravično porazdeliti, zahtevamo, da se tajni zaupniki za vselej odpravijo in vpokličejo v ta namen vestne, razumne in vsega zupanja vredne osebe iz obrtnega stanu, katere poznajo temeljito položaj posameznih obrtnikov. Društvo bode drage volje šlo davčnim oblastim na roko in predlagalo take zaupnike, ki bodo zupanja zares vredni. Društvo bode tudi tem zaupnikom stalo vedno na strani, da zamorejo vestno spolnjevati težko nalogo.

3. Zahtevamo, da se davek naloži na vojne dobičkarje, a teh naj se ne išče med malimi obrtniki, pač pa med tovarnarji in veleindustrijci, ker večina teh je obrtno zmožne vpoklicance izrabljala v svoje sebične namene, njim pa je šla avstrijska vojaška oblast na roke in jih povsod ščitila, med tem, ko ni imela za malega obrtnika nikakega sočutja.

4. Ker so v Obrtnem društvu zastopane vse stroke obrtnega stanu, zahtevamo, da se vojni demobilizacijski material pravično porazdeli med male obrtnike, pred vsem na one, ki so bili vsled vojne najbolj prizadeti, proti primerni odškodnini.

5. Zahtevamo, da se čim preje uresniči načrt, katerega je že avstrijska vlada v državnem zboru odobrila in Narodna vlada tudi sprejela, da dobe v vojno vpoklicani obrtniki brezobrestna posojila do določene višine pod poroštvom občinskih uprav.

6. Zahtevamo, da se čim preje spravi v redni tok državna, avtonomna in občinska uprava s tem, da se razpišejo nove volitve s splošno, jednako in tajno volilno pravico z uporabo proporca, kakor hitro se sklene mir.

7. Pri agrarni reformi naj se upošteva tudi obrtni stan, da bode tudi on primerno

deležen pri razlastitvi veleposestva, ker večina rokodelskih obrtov je navezana na obdelovanje zemlje, ki se jo pa zamore dobiti le proti visoki najemnini v najem.

8. Naši obrtniki so navezani na razne špekulante, ki trgujejo s surovinami, in radi pomanjkanja surovin nastavljajo čezmerno visoke cene.

a) Imamo pa posebno v okolici novomeški velikanske gozdne plasti, bivšo last kneza Auersperga, in poleg tega obilo vodnih moči, kljub temu pa stane kubični meter lesa do 400 K našega obrtnika, če ga hoče kupiti, med tem, ko je stal pred vojno 32 kron. Zaloge narezanega lesa po naši deželi so ogromne, a brezvestni špekulanti pomnožujejo svoje zaloge, med tem, ko mali obrtnik ne zmora tako visokih cen, trpi gmotno škodo in se širi brezdelje med obrtno pomožnim osebjem.

b) Prosimo deželno in osrednjo vlado, da nastavi času primerne maksimalne cene za obdelani les, kojega last je raznih špekulantov, na korist in povzdigo domače lesne stroke, posebno pa tesarjev, mizarjev, kolarjev in sodarjev.

c) Iz zaseženih državnih gozdov naj se odstopi les za domače potrebe po primerno nizki ceni, da se s tem omogoči stavbeni napredek med vsemi sloji, posebno med kmetiškim. Le na ta način pridemo do potrebnih stanovanj in stavbeni obrtniki do zaslužka in obstanda.

9. Pridružuje se današnji shod brezštevilnim protestom našega troimenega naroda proti zasedbi našega ozemlja po Italijanih, da je zasedel najbolj narodno zavedne pokrajine, po katerih je bila razvita cvetoča obrt, ob enem pa, da hoče nam sovražnik za vedno zapreti izvoz naših produktov v daljni svet z zasedbo Trsta in Reke.

Enako velja za naš tužni Korotan, v katerem je naš narod bil nad več stoletji politično teptan, in sedaj, ko mu je zarja svobode zasijala, pa mora pretrpeti najhujša preganjanja in kruta nadčloveška nasilja, zato ker se zaveda zavednega Slovana.

Pozivljamo našo osrednjo vlado, da z vso odločnostjo vstraja na samoodločbi narodov po nazoru Wilsona, ker le na ta način zamoremo po sovražniku zasedene pokrajine brez nadaljnjega prelivanja krvi dobiti nazaj in tako rešiti zavedni in čez vse marljivi narod.

S tem je bil dnevni red izčrpan ter se zborovanje ob 3/4 na 16. uro zaključil.

Čitala se je vsakemu posameznemu članu na obrazu duh zadovoljnosti in nade, da bode društvo res delovalo v korist in prospeh obrtnega stanu in postane lahko najmočnejša organizacija srednjih stanov. Vsem somišljenikom in prijateljem našega društva pa izreka odbor najtoplejšo zahvalo za preprijazno sodelovanje in naklonjenost, ker društvo se zaveda, da le sloga vodi moč!

Dopisi.

Iz Prečine. Preteklo nedeljo 11. maja je priredilo „Slov. kat. izobr. društvo“ nad vse pričakovanje lepo vspelo predstavo. Dekleta, članice ženskega odseka, so uprizorile dr. Krekovo „Ob vojski“ in „Oh, ta Polona!“ Dr. Krek, ki je tako dobro poznal dejanje in nehanje naših ljudi, je izlil velik del gorja, ki ga je naš narod pretrpel v sedanji vojski, v predstavo „Ob vojski“. Zato smo vsi z napeto pozornostjo sledili spretnim igralkam. Na splošno željo se bo predstava v nedeljo popoldne ponovila. Vabimo.

Iz Adlešič 10. maja. Naš posestnik g. Jure Požek iz Gorenjec h. št. 3. našel je 7. t. m. v Japagi v Dubravah v duplini stare lipe gnezdo divjih maček. Bile so 4 mlade, ki še niso videle. Videl je tudi staro mačko, na katero je dvakrat streljal, pa mu puška ni dala ognja, in tako je stara ušla. Ko je vzel mlade iz gnezda, mu je padla ena na tla, in to je raztrgal pes, ki ga je imel s seboj. Tri pa je prinesel domu, od katerih pa sta dve poginili, tretjo pa so dali v neko hišo domači mački, ki ima ravno tudi mlade, katero je sprejela za svojo in jo zdaj hrani.

V naših obsežnih hostah se nahaja še precej divjih maček in naši lovci večkrat katero ustrelijo ali vidijo. Predlani je videl divjo mačko na Lisičaku g. Ivan Husič, posestnik iz Adlešič h. št. 11., ko je lovil polhe. Skočila je z gabra na tla in je zbežala. Tehtala je kakih 10 kg. Meseca decembra leta 1911. pa je ustrelil g. Jož. Kaferle iz Tribuč h. št. 55., velikega starega mačka, ki je tehtal dobrih 12 kg in je bil visok 1 m 10 cm, kakor sem bil sporočil v Dol. Novicah leta 1912 št. 4. G. Anton Kadunc, učitelj v Tribučah, pa je ustrelil, odkar slušbuje pri nas, menda že 5 divjih maček in mačkov.

Visokošolski vestnik.

Stanovska Zveza Slovenskih Akademikov priredi v soboto 17. t. m. ob 8. uri zvečer v društveni dvorani Nar. čitalnice podučno predavanje tov. filozofa Antona Podbevšek, ki pride v ta namen nalašč iz Zagreba, namreč: „O predzgodovini slovenskega vsenčilišča v Ljubljani.“ Naj mi bo dovoljeno, izreči tem potom v imenu zveze še posebej najiskrenejšo zahvalo odboru nov. Narodne čitalnice, ki se je izrekel v posebnem pismu naši visokošolski stanovski zvezi, dati društvene prostore vedno na razpolago za podobne prireditve. Na predavanje vabi predavatelj tako iz mesta, kakor iz okolice. Ker je čisti dobiček namenjen Stanovski Zvezi Sl. Akad., se še posebno priporoča za mnogoštevilen obisk. Cena sedežem 2 K, stojišča 60 v. Vstopnice se dobijo v knjigarni Horvat in na dan predavanja pri blagajni. Predplačila se hvaležno prejemajo. — Za časnikarski odsek SZSA: Martin Mavrič, stud. phil.

To leto je bilo suho poletje, jesen in zima brez snega; sadja veliko.

Leto 1909.

Na Markovo je vodil p. Viljem Vindišar, novomeški gvardijan, procesijo v Prečni namesto bolnih prečinskih duhovnikov v Kamenco, kjer ga je zadela solnčarica in je bila vzrok njegove smrti. Rojen je bil 18. oktobra 1849 v Bitnjem pri Kranju; v frančiškanski red je stopil 22. oktobra 1870; kot frančiškanski klerik je moral delati orožne vaje po tri tedne tri leta v Gorici in Ljubljani; postal je korporal. Leta 1876. je bil posvečen v mašnika; ko je dokončal bogoslovje, so ga poslali kot učitelja na ljudsko šolo v Kamnik, kjer je bil 5 let in. potem v Novem mestu od 22. avgusta 1883. leta do svoje smrti. Bil je mirnega značaja, priden spovednik; bolniki so ga radi klicali. Častiti duhovščini je rad pomagal ob nedeljah in praznikih, namesto potrebnega odmora je na deželi pozno v noč prešel v spovednici in zgodaj zjutraj je zopet prišel. Umrl je ob pol polnoči 14. maja. Slovesno sv. mašo zadušnico je imel mil. g. opat iz Zatičine; libero je opravil preč. p. Konstantin Luser, bivši generalni definitor in provincijal, spreved je vodil mil. gosp. prošt dr. Sebastijan Elbert. Zastopani so bili vsi uradi, glavar baron Rechbach in druga gospoda. V slovo so mu

zvonili v mestu in sosednjih župnijah v Prečini, Stopičah in Brusnicah. (Dol. Novice XXV. let., str. 165.)

Dne 19. julija je mil. g. prošt dr. Seb. Elbert prav slovesno obhajal svojo srebrno sv. mašo v kapiteljski cerkvi.

S 1. avgustom je bil umirovljen preč. gosp. dr. Jos. Marinko, ki je na novomeški gimnaziji 26 let poučeval veronauk. Mnogo učencev ima v frančiškanskem redu. Ustanovil je društvo rokodelskih pomočnikov, nabiral milodare in sezidal lepo poslopje zanje „dom rokodelskih pomočnikov“, Poskrbel lepo zastavo za nje. Pozneje je ustanovil prepotrebno dijaško kuhinjo in nabiral milodare in hrano za uboge učence gimnazije in ljudske šole. S tem je mnogim učencem pomagal, da so izvršili gimnazijo. Njegov naslednik je preč. g. dr. Ciril Ažman.

V jeseni se je preselila deška šola s štirimi razredi v one prostore, kjer je bil nekaj klerikat in knjižnica.

V torek 24. septembra je obiskal naš samostan knez Auersperg, vojvoda kočevski.

Dne 25. oktobra je zapadel sneg na Gorjancih in drugih gorah.

V samostanskih cerkvah so s slovesno tridnevno dne 6., 7. in 8. decembra obhajali 700 letnico ustanovitve frančiškanskega reda.

Letos je bila dolga zima in topla pomlad, Sadna letina bolj slaba, vinska pa prav dobra.

Leto 1910.

29. januarja okrog ene po polnoči je bil dokaj močan potres, v mestu ni napravil škode.

6. februarja je preminul preč. g. Ivan Podboj, duh. svetnik, v Kandiji pri usmiljenih bratih. Uže v Šempetru na Krasu je veliko trpel na trganju in pozneje tudi. Delal je do svoje smrti. Zanimivi so bili njegovi podlistki v časopisih.

12. marca je umrl na Turjaku pesnik Anton Medved.

28. julija je obiskal novomeški samostan preč. p. Dionizij Schuler, vrhovni predstojnik frančiškanskega reda v Rimu.

7. septembra je bil kapitelj ali redovne volitve v Ljubljani. Novomeškim gvardijanom so izvolili p. Gotharda Podgorška, vodjo in učitelja deške ljudske šole. Ta je prekril klerikat samostanski in naredil 4 prostorne sobe za deško ljudsko šolo. Knjižnico je prenesel na severno stran samostana v sobo, katero je razširil na vrt.

Samostanska družina je štela redovnikov in sicer:

P. Godhart Podgoršek, vodja in učitelj deške ljudske šole, knjižničar, kronista in gvardijan.

P. Kornelij Petrič, katehet ljudske šole, voditelj 3. reda, vikar.

P. Severin Fabiani, učitelj in organist.

P. Blanko Kavčič, p. Krizostom Wester, p. Atanazij Ausser, p. Hubert Marovt, p. Pavel Potočnik, p. Beno Strauss, p. Akvin Ottavi, učitelji deške ljudske šole. Br. Elija Kimovec, vratar, br. Urban Želč, kletar. Bratje tretjeredniki: Kosalv Tavcar, vrtnar, Teobald Pavlovič, krojač; Godfrid Weber, mizar; Marij Potočnik, sakristan; Melhior Smrdu, kuhar.

Prvi sneg na Gorjancih je zapadel po noči med 2. in 3. novembrom z bliskom in gromom.

To leto so za eno nadstropje povišali bolnico usmiljenih bratov v Kandiji.

Nova republika na Portugalskem.

Leto 1911.

Dne 8. marca je umrl p. Bernard Vovk v Brežicah.

V Radovljici je umrl Janez Vurnik, kamnosek in kipar; veliki oltar na Brezjah je njegovo delo in stane 62 tisoč kron.

Mil. g. škof Stariha, nekdanji učenec tukajšnje gimnazije, je zadnjo nedeljo, dne 10. maja obiskal samostan in dijaško Marijino družbo, v katero je sprejel lepo število novih udov.

Nujno se vabite in ljubezen do domovine velea

da podpisete takoj državno posojilo! — Vabite se hranilnice, posojilnice in vse premožne osebnosti, zlasti trgovci in podjetniki! Svojo domoljubno dolžnost naj storijo osobito še vsi, ki so med vojno obogateli! Povabljeni so pa sploh vsi, ki se zavedajo, da so pristaši in udani podaniki nove države, da se udeležijo vsak po svojih močeh podpisovanja državnega posojila.

Sijajen uspeh državnega posojila je največjega pomena za ugled naše države na zunaj in bo napravil gotovo najboljši utis tudi na mirovno konferenco. Pa tudi za našo najožjo domovino Slovenijo bo častno, če bo v Sloveniji podpisana svota razmeroma visoka.

Finančni minister je podaljšal rok za podpisovanje štiridstotnega državnega posojila do 20. maja 1919.

Prijave sprejema tudi Mestna hranilnica v Novem mestu ter Hranilnica in posojilnica za Kandijo in okolico.

Dijaške organizacije.

Važni so dnevi, ki jih preživljamo, še važnejši — kakor vse kaže — odločilni prihajajo. Tega se dobro zavedajo narodi, stranke, društva, zavodi, pa tudi posamezni stanovi, ki so pričeli skrbno zbirati svoje člane in somišljenike, dobro vedo, da bodo mogli le v tesno strnjenih vrstah kljubovati bodočim viharjem in le v dobro, brez napak, urejenih stanovskih organizacijah stanu primerno živeti in uspešno delovati.

V stanovski organizaciji iščejo boljših dni, sploh možnosti življenja in delovanja, tudi naši v veliki večini vedno delavni in idealni, pa vsemu pomanjkanju izpostavljeni visokošolci. Slediti jim hočejo in sledili jim bodo — po naravnem razvoju — prej ali slej naši srednješolci. Mislim, da bi šel tok časa preko tistih, ki bi hoteli to preprečiti. Vrhu tega bi s tem pospeševali le tajne organizacije, ki pa se nikakor ne morejo meriti z javno, postavno organizacijo, razun, da bodo imele več privlačne sile, ker prepovedan sad mika! Divjak, ki poganja med našimi srednješolci, je treba samo cepiti, požlahtniti. Dajte nam primeren okvir, v mejah katerega naj se ustanove, svobodno in samostojno gibljejo naše organizacije, ki pa morajo biti vse javne, zakonite, prijavljene ravnateljstvu in izključno kulturne! Njih glavni cilj bodi vzgoja in izobrazba posameznika, šola samostojnosti, smisel skupnosti, pojem prave resnične svobode in prostosti. Tudi poštena zabava naj ne bude izključena! Vsako politikovanje naj izostane popolnoma!

Posamezne kulturne organizacije naj bi se potem vezale v skupno stanovsko zvezo, ki bi bila izvršilni organ skupnih ciljev in teženj posameznih kulturnih skupin. Dela bi imeli dovolj. „Dijaška kuhinja“, podporno in stanovanjsko vprašanje zahtevajo nujne rešitve! In tu naj bi delovali tudi, in sicer v prvi vrsti, dijaki o počitnicah!

Da ne bude zopet vse prepozno!

Raznotero.

Žena z brado. Na Francoskem je umrla gospa Lestienne, slovita bradata žena Francije, v starosti 85 let. V njenih mladih letih je vzbujala veliko senzacijo v panoramah, kjer se je kazala za denar, pozneje pa je postala samostojna in je otvorila slaščičarno. Nosila je svojo brado proti francoski modi razdeljeno počesano, tedaj takozvani „kajzerbart“. Ob priliki njene smrti so konštatali, da je število žena z brado v Franciji zelo padlo.

Francoski filozof o ženski volilni pravici. Kot poroča „Matin“, se je obrnila neka mlada dama na nekega starega filozofa z vprašanjem, kaj on misli o ženski

volilni pravici. „Ne mislim nič“, se je glasil njegov odgovor. Toda, ko je mlada dama še nadalje silila v njega, ji je odgovoril: „Ta stvar ni tako velikega pomena. Kar edino bi moglo imeti vpliv na narodni napredek, bi bile praktične šole, preureditev elementarnih šol, temeljne premembe pri izpitih.“ To je damo ujezilo, pa je dejala: „Francozinja je v ti vojni dokazala, kaj more.“ „Tako je,“ je dejal filozof, „toda ona je za časa miru dokazala, kaj ne more.“ — „In to je?“ je vprašala vznemljena dama. „Da ne rodi otrok,“ je odgovoril filozof brezobzirno.

Deset zapovedi za mlade žene. Carmen Sylva, pokojna rumunska kraljica in pesnica, je sestavila deset zapovedi za žene, ki bi pripomogle k srečnemu zakonu. Te se glasi: Ne pozabi nikoli, da si žena človeka in ne polboga. — Ne čudi se njegovim slabostim. — Ne zahtevaj pogosto denarja od njega, skušaj se zadovoljiti s tem, kar ti da vsak teden. — Če opaziš, da ima tvoj mož veliko srce, tedaj pomisli na to, da ima tudi želodec. Skrbi za želodec, da boš pridobila tudi srce. — Od časa do časa dovoli, da ima tvoj mož tudi zadnjo besedo. Njemu boš napravila veselje, a sebi ne boš škodovala. — Čitaj pazno časopise. Tvoj mož bo rad čelbljal s teboj o najnovejših dogodkih. — V danih razmerah ne žalosti svojega moža. — Od časa do časa mu reci kako pohvalno besedo. Reci mu, da je najboljši mož, in povej mu, da tudi ti nisi brez vsakega pogrška. — Če je tvoj mož moder in marljiv, bodi mu dobra družina; če je podvzeten, bodi mu dobra svetovalka. — Predvsem spoštuj njegovo mater; pomisli, da je on ljubil njo prvo nego tebe. — Carmen Sylva je pozabila na prvo in važno: Če si nezadovoljna s svojim možem, če si z njim razočarana, ne reci to nikomur. Ne ponižuj svojega moža pred nikomur in nikoli.

4% državno posojilo se vrne v 6 mesecih

Domače in tuje novice.

Generalni vikar Janez Flis je umrl v soboto, dne 10. majnika 1919. Pogreb je bil v ponedeljek, dne 12. majnika ob 4. uri popoldne. Rajnik je živel in umrl kot svetnik. V mlajših svojih letih je bil takorekoč predhodnik dr. Krekov in se je tudi v poznejših dneh svojega življenja rad spominjal, kako je predaval v Katoliškem društvu za Kranjsko, tam v tistih prostorih na Starem trgu v hiši dr. Ahačiča, kjer se je začelo naše gibanje. „Zdaj sem star in veseli me delo mladih naših katoliških predavateljev in govornikov,“ je rekel ob neki priliki, ko se je razgovarjal o delu Slov. krščanske socialne zveze. Programatičen je bil njegov otvoritveni govor povodom II. slovenskega katoliškega shoda na vrtu v Alojzijevešču. Rajni prelat Flis je bil rojen 27. februarja 1841 na Dobu, v duhovnika je bil posvečen dne 1. avgusta 1864. Premoženja ni pustil skoro nobenega, ker je že poprej vse razdal potrebnim. R. I. P.!

Poroka. Poročil se je v Novem mestu g. sodnik Viktor Kobé iz veleugledne hiše Mramorjeve z gospico Milico Kobetovo roj. Skalé, hčerko občespšтовanega gospoda višjega živinozdravnika Otmar Skaleta. Poroko je izvršil mil. g. prošt dr. Seb. Elbert dne 10. majnika v kapiteljski cerkvi. — Velečislanimi novoporočencema naše najpristržnejše čestitke.

Poroka. V nedeljo 11. majnika je poročil mil. g. prošt dr. Seb. Elbert v prostiški kapelici v Novem mestu svojo nečakinjo, gospodično Klaro Elbert, hčerko ljubljanskega veletrgovca g. Julija Elberta z g. Janezom (Hans) Hekingom, uradnikom Kranjske hranilnice v Ljubljani. Bilo srečno!

Poroka. V ponedeljek 12. majnika se je vršila v Šmihelu lepa poroka. Občespšтовana gospodična Mici Mervar, hčerka znanega posestnika g. Franc Mervarja na

Hribu in njegove dobre gospodinje Marije Mervar roj. Šmajdek, se je poročila s stražmeštem iz Št. Jerneja, gosp. Martinom Pirkovičem iz čislane rodbine šentjernejske. Za priči sta prisostvovala: nevesti njen brat g. Alojzij Mervar, veletrgovec iz Zagreba, ženinu pa poročnik g. Tomšič. Pri običajnem gostovanju, ki se je vršilo nenavadno slavnostno v mično ozaljšani hiši, pred katero je bil postavljen slavalok s pozdravom novoporočencema, je bilo navzočih zraven veliko sorodnikov tudi več odličnih hišnih prijateljev in drugih povablencev, med katerimi sta vladala vsekozi prijetno razpoloženje in splošna zadovoljnost. Napitnice so bile kaj prirčne. Govori v prozi in v vezani besedi zabavni, kakor tudi slavlju primerne resne vsebine, so bili sprejeti od navzočih z navdušenim pritrjevanjem. Posebno ugajalo je ubrano petje raznih narodnih pesmi. Vse praznovanje je bil jasen dokaz, kakšno velespoštovanje v vseh stanovih uživajo rodbine Mervar-Pirkovič in uživata osobito še novoporočenca. — Nadepolnemu paru želimo vsestransko zakonsko srečo in zadovoljnost ter bogati nebeški blagoslov!

Poroka. Dne 4. maja se je poročil v Novem mestu g. Anton Cesar, posestnik iz Orkļevca pri Mirni peči z g. Terezijo Ilar iz Potovrha pri Šmihelu. — Dne 5. maja se je poročil g. Filip Grabnar, čevljar v Megleniku pri Trebnjem, z gđ. šiviljo Agato Starec, tudi v Novem mestu. Želimo stanovitno srečo!

Stolnim kanonikom v Ljubljani je deželna vlada za Slovenijo imenovala na predlog škofijskega ordinariata duhovnega vodjo ljubljanskega semenišča preč. gosp. Alojzija Stroja.

Umrla je na Drski gospica Mici Lukšič, bivšega kamnoseka hčer, 13. maja 1919 po daljšem bolehanju, v cvetoči dobi 20. let. Kot trgovska pomočnica je službovala v vsestransko zadovoljnost svojih gospodarjev v Kranju in Novem mestu. Blagopokojna je bila ljubeznivega značaja in prikupljivega vedenja. Svetila ji večna luč!

Dar. Ženska podružnica družbe sv. Ciril in Metoda v Novem mestu je v smislu odborovega sklepa z dne 24. aprila povodom gledališke predstave igre „Sin“ z dne 10. maja namesto pogostitve gg. igralcev darovala 100 kron za slovensko visokošolsko menzo v Zagrebu.

Podaljšan rok za državno posojilo. Finančni minister je podaljšal rok za podpisovanje 4% državnega posojila do dne 20. maja t. l.

Preki sod je proglasila deželna vlada za okrajna glavarstva Slov. Gradec, Celje, Maribor in Radovljica.

Mizarji pozor! Uradno pohoštvo potrebuje nujno poštno ministrstvo za svoje lastne urade, pa tudi za urade poštne in brzojavne ravnateljstev v Belgradu, Nišu, Skoplju, Cetinju, Splitu in Ljubljani. Pojasnila se dobijo v uradnih urah pri pošt-nem komisarju dr. Janžeković, Ljubljana, Beethovnova ulica št. 7/II, telef. št. 139.

Živinski sejmi so zopet dovoljeni. Prignati se sme le kužnih bolezni prosta živina, krita z živinskimi potnimi listi, katere županstva izdelavajo na podlagi oglednih listov. Opozori se, da se bodo vršili v Novem mestu goveji in konjski sejmi za sedaj na prešičjem sejmišču na Loki ob Krki in sicer se naj prižene goveda na levi, konji na desni prostor. Dogon se prične ob 9. uri dopoldne.

Beda modroslovnih študij. Na Dunaju je že drugi suplent na srednjih šolah umrl od lakote, kakor poroča „Večerni list“ dne 3. maja 1919. Ni čuda, saj so reš suplentje na srednjih šolah prav po beraški plačani. Dandanes se pač ne izplača študirati filozofijo. Že pesnik Prešern je dobro označil revščino študiranja: „Modrost, pravičnost, učenost device, brez dot žalvati videl sem samice.“

Davek na samce. Finančni minister v Belgradu je izdelal zakonsko predlogo o davku za samce. Zakonski načrt, ki lo predložen v najkrajšem času narodnemu predstavništvu, določa obdavčenje vseh

samec in vdovcev brez otrok v starosti od 25. do 60. leta. Vsakdo izmed njih bo moral brez razlike plačevati letnega davka 240 dinarjev. Razun tega pa bodo morali prizadeti plačevati na leto doklade k vsem direktnim davkom, in sicer v starosti od 30. do 45. leta v izmeri 100 odstotkov, od 25. do 29. in od 46. do 50. leta 50 odstotkov, od 51. do 60. leta pa 25 odstotkov. Davek se bo začel pobirati s pričetkom leta 1920. Minister utemeljuje svojo predlogo z razlogi pravičnosti plačevanja davkov.

Kdo ima drobiž? Da nam tako zmanjkuje drobiža, so krivi različni špekulantje, ki ga nosijo čez demarkacijsko črto, kjer kupujejo različno blago. Kovinski denar — srebrn ali železen — sprejemajo Lahi za enako vreden z laškim. — Za 6 kron drobiža se dobi onkraj demarkacijske črte 2 litra najfinejšega laškega vina.

Da se razumemo! Predstava „Sin“ je v nedeljo 11. t. m. odpadla radi nedemokratskih izjav in vedenja p. n. aranžerk. V slučaju, da se želi točnejših pojasnil, smo na razpolago. — Novo mesto, dne 13. maja 1919. Igralci.

Krajepisne črtice iz Belokrajine.

Leop. Kolbezen.

Zjodi, lokve, gadine, rupe.

Kraški svet v Belokrajini je dokaj zanimiv i z ozirom na podzemna čudesa. Omenil sem že kotlovinast svet med Črnomljem, Adlešiči, Preloko in Bojanci. Izredno zanimiv je podoben kotlovinast svet med Tančogoro, Gričem, Maverlom, Bistrico in Miklarji, ležeč na pobočju nad vinogradi. Lijakom podobne jame, lokve imenovane, se vrste druga poleg druge, ki imajo na svojem dnu gredice za presad in salato in napravijo veličasten vtis na opazovalca s svojo veličino in globočino. Tu se nahaja tudi velika podzemna jama: Gradnji skedenj, skrivališče hajdukov, ki je bil že opisan v Dol. Novicah. Jednakih podzemskih duplin je še dokaj dobiti, četudi v manjši obliki. Naj omenim izvirek Dobljčice, ki tvori takoj pri nastopu izpod pobočja malo jezerce in kaže kot močna vodna žila, da je morala že dlje časa teči pod zemljo. In zares trdijo strokovnjaki, da je izvirek Dobljčice podaljšek kočevske Rindže. Podzemskih strug, koder se zbirajo „zdeneci“ in potočki iz bližnjih gozdov, pobočij, vinogradov, reber in košenic, je v izobilju ob obeh bregovih Lahinje in Dobljčice. Ljudstvo jim pravi „zjodi“ — menda odtod, ker jih je na dnu tekoča voda zjedla. Taki „zjodi“ se nahajajo na košenicah med Miklarji, Toplim vrhom in sv. Križem. Ledeno mrzla voda na dnu globokih jam nudi ob poletni vročini slovenskim in kočevskim koscem hladilno krepčilo, kakor tudi divjačini iz bližnjih gozdov. Tudi za ohranitev svežega mesa so kaj pripravne te jame ob hudi vročini. Rupe, ponekod tudi gadine zvane, so pa z mahom, trnjem ali drenom obrasčene skale s kako mlako v sredini ali vodo kapnico v posameznih jamicah in luknjah.

Pri vasi Kočevje, četrt ure od Črnomlja, je par sto metrov dolga jama „Gadine“ imenovana, ki hudi lepih kapnikov. Poleg nje je druga jama „župenca“, kjer prehaja kočevski potoček pod zemljo in privre na dan kot ločki „zdenec“, druga žila pa se pri „Rasuljah“ kot zdenec ograjenec izliva v Lahinjo. Vsaka vas ob Dobljčici in Lahinji ima svoj „zdenec“, ki napravi večino svoje poti pod zemljo, kakor kanižarski, svibniški, kočevski, ločki, vojniški itd. Lepo je obzidan otavski zdenec.

Sajčki potok, ki se pri Svibniku izliva v Dobljčico, ima tri izvire: iz dveh pačkih zdencev pod vasjo Pako; od teh ima eden široko odprt iztok; za njima priteče nekoliko stopinj dalje na istem travniku tuševski zdenec, nazvan suborna. Ta potoček ima dalje do Svibnika zelo vijugast tek med vrhami ob travniku ob svibniškem polju do izliva — Lahinja ima več plitvin, takozvane „brode“, kjer posamezni kamni, položeni v strugo, nudijo

ribičem luknje za polaganje mrež in vrše (spletenega, koničastega koša) za ribolov. Ob „knežjem brodu“, kjer ob poietul vročini pastirji živino napajajo, privre na svitlo ledeno mrzli zdenec, „vidrna“ imenovan. Ob cesti, ki pelje mimo Lokev v Petrovovas, se nahajajo rupe (skalovje z duplino) na koje dnu šumi bistra voda in vodi k nji 90 kamenitih stopnic, katere so napravili okoličani, da imajo ob poletni vročini hladilno pijačo.

Ob krupski cesti nekoliko od velikega „kala“ so Črnomaljši obzidali podzemski vrelec v višini 10 metrov in položili vanj lestvo, da se morejo pri delu na polju okrepčati. Pravijo mu „stovbe“ (prim. hrv. stube = stopnice). Jednako globok in zanimiv zdenec so si obzidali vaščani iz Dobravice poleg postaje istega imena. Na desinskih stelnikih je mnogočislani zdenec Bezgovka. Ob stelnikih na črnomaljskem polju od velikega „kala“ do vražjega kamena se mora nahajati še več vodnih žil, ker ob vsakem naliwu je ondoto polje preplavljeno in izgleda kakor jezero.

Naposled omenim še „Jelenjo“ jamo pri Zastavi in veliko podzemsko jamo pri Vinici, nazivano „Lapičgrad“. Pod velikim altarjem sv. Frančiška na Mirnigori nad Planino je podzemska luknja, iz katere je izhlapevala podzemska para, ki se je zunaj ohladila med viharjem v točo in tako dala povod ljudski govorici, da izpod onega altarja toča izvira. Tudi pri cerkvi na Kleču pri kočevski Planini je prostorna jama, ki ji pravijo Kočevarji: Breterloch.

Dečka

14 do 16 let starega, sprejemem, da bi se orglati učil, in ob enem pri cerkvi pomagal.
Ig. Hladnik - Novo mesto.

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine.

(15) J. Šašelji.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Kakršna sta bila julij in avgust, ravno tak je bil tudi september, izredno neugoden in silno moker. Deževalo je v njem 17 dni, več ali manje, po noči ali po dnevu, večkrat pa je tudi hudo lilo, se bliskalo, grmelo, treskalo, kakor druga leta navadno v maju. Zlasti je bila še grda druga polovica. Lepih, solnčnih in toplih dni smo imeli le malo. Od 16. do 17. smo imeli prav hudo noč. Malo pred polnočjo je nastal vihar, začelo se je bliskati in grmeti in hudo liti in je padala med dežjem nekoliko tudi toča, ki ni naredila pri nas nič škode, pač pa nekoliko v Marindolu in na Preloki. Ob 4. uri zjutraj pa je nastal zopet hud vihar z gromom, treskanjem in naliwom. Toča je pobila nekoliko tudi v dragatuški župniji, na Krasincu pa je tresčilo v neki pod, ki je zgorel, in z njim vred tudi 10 do 12 voz krme. 18. pa je dopoldan od 9. do 10. ure zopet hudo lilo, ravno tako popoldan okrog 5. ure in potem je zopet celo noč lilo, se bliskalo, grmelo in treskalo. Vse je bilo v vodi. V Rodinah v črnomaljski župniji je tresčilo v neko hišo, ki je zgorela. Tudi 19. smo imeli zopet hud dan. Že zjutraj je grmelo. Popoldne okrog 3. ure pa je nastal zopet naenkrat hud vihar z bliskanjem, grmenjem in strašnim naliwom. Zvečer ob pol 6. uri pa je začelo zopet hudo se bliskati, grmeti, treskati in liti, kakor bi se bil oblak utrgal. Deževalo je potem 3 ure. Ta dan je minulo ravno 3 mesece, odkar smo imeli tako silno neugodno in izredno mokro vreme, to je od 20. junija, torej ravno vse poletje. Najstarejši ljudje niso pomnili tako dolgotrajnega deževja in take moče v poletnem času. 18. septembra pa so imeli tudi drugodi silne nevihte z nalivi in točo, posebno na Hrvaškem v Sisku, Petrinji in po drugih krajih, kakor je pisal „Slov.“ št. 216. in 217. Škode je naredilo to neurje samo okrog Siska in Petrinja za 2 in pol milijona kron. Tudi v Zagrebu in okolici je naredil vihar ogromno škodo

na polju, v vinogradih, nasadih, na strehah po mestu itd. 23. septembra pa smo imeli zopet izredno grdo popoldne, ko je nastal dvakrat vihar s silnim naliwom. V Mali Plešivici je padala med dežjem tudi solika, ki je pobelila tla in bila debela, kakor turšica. V Bukovlju pa je padala v istem času toča in nekoliko tudi na Pribincih. Tudi po noči potem je hudo deževalo. Ker smo se pa vsled vednega bliskanja, gromenja, treskanja, neviht in hudih nalivov koncem septembra bali, da nam kaka huda ura s točo ne uniči vinskega pridelka, kakor se je to zgodilo 1. 1905. v noči od 24. do 25. septembra, začeli so nekateri trgati že 19. in 20. sept., 22. pa sploh že skoraj vsi, četudi ni bilo grozdje, vsled izredno neugodnega poletja, zrelo. To premokro vreme pa je bilo posebno neugodno tudi še za krompir, ki je bil sicer prav dobro obrodil, a je vsled preobile moče močno gnil. Neki posestnik, ki nima obilo posestva, je zatrdil, da mu ga je segnalo na njivi čez 30 mernikov. Razun tega so ga pa uničevali še črvi in miši.

V mesecu oktobru je bila prva tretjina zopet prav grda in mokra. V prvih 9 dneh je 7 dni deževalo, včasih po večkrat na dan, kakor v aprilu. Noč od 4. do 5. pa je bila prav viharina. Bliskalo se je in grmelo, po polnoči pa je bil hud vihar in je lilo, skoraj vso noč. Kako hud naliw je bil, se vidi iz tega, da je narastla voda v pobreškem mlinu v eni uri za poldrugi meter. Druga in zadnja tretjina meseca pa sta bili nenavadno suhi, ker od 10. nadalje ni prav nič deževalo. Večinoma smo imeli tudi, in še posebno zadnji teden, prav lepe solnčne in gorke dni. Barometer je stal prav visoko. Vremenoslovci so bili za to leto prav dobro uganili vreme, ker so bili napovedali prav mokro poletje in deževje še v začetku oktobra, potem pa lepo in suho jesen, kakor je res bila.

Meseca novembra smo imeli po večini prav ugodno vreme do 25. Večkrat smo imeli prav lepe, solnčne in gorke dni, kakor v spomladi. Vsled velike topline koncem oktobra in začetkom novembra začele so poganjati in cveteti marjetice in trobentice. 24. so cvetele na župniškem vrtu tudi jagode, nageljni pa so imeli tudi prav napete popke. Georgine pa, ki so bile pozeble 16. oktobra, ko smo imeli zjutraj samo 1-5 C topline, so poganjale v novembru izza suhih listov nanovo zalistnike. 6. novembra je dež čez 4 tedne, ko ni nič deževalo, prav dobro namočil in smo dobili po nekoliko suši zopet vode v kale in vodnjake. Od 25. nadalje pa je bilo vreme neugodno, megleno, oblačno, deževno in deloma tudi snežno.

Mesec december je bil z malimi izjemami lep, topel in ugoden. 5. zjutraj je deževalo in je držal jug. Bilo je tudi prav toplo. Ob 6. uri zjutraj je kazal toplomer 10 C topline. Deževalo je dopoldan, potem pa ves popoldan snežilo in je zapalo precej snega. Drugi dan pa smo imeli 1-5 C zime. Toplomer je bil prvokrat v tej jeseni pod ničlo. Mraz je posmodil tudi cvetice, ki so rastle in cvetele do tega dne, kakor marjetice, trobentice, jagode in nageljni. Potem pa smo imeli zopet precej ugodno vreme, le od 20. do 22. smo imeli precej zime, ko je kazal toplomer po 7 do 11 C zime. Prav grdi so pa bili zadnji 3 dnevi v mesecu. 29. je dopoldne hudo deževalo, popoldne pa močno snežilo in je snežilo potem skoraj neprenehoma noč in dan do novega leta in je zapal precej debel sneg, ki je naredil prav obilo škode, ker je pal na mokro, posebno na sadnem drevju, katero je močno polomil, nekaj pa tudi izkrčil. — V zadnji tretjini decembra pojavili so se pri nas, kakor tudi drugodi po Kranjskem, redki severni tiči pegani, katerih naši ljudje preje niso poznali. Videli smo jih včasih cele jate. Tudi kalini, katere vidimo pri nas navadno le redkokdaj, in to le posamezne, so se prikazali to jesen in zimo večkrat in to kar v tropah. Vsled teh pojav so nam napovedali časopisi hudo zimo, ki je po novem letu tudi res nastopila.

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem javljamo žalostno vest, da je naš nad vse ljubljani sinček

MILAN

v petek 9. maja v nežni dobi 8. mesecev nenadoma za vedno zaspal. Pogreb je bil 11. maja ob pol 16. uri. Ob enem se zahvaljujemo vsem, ki so ga spremili k večnemu počitku.

Novomesto - Trebnje, dne 12. maja 1919.

Josip Kobé, Roman Kobé in rodbina Tomic.

Vozni red na Dolenjskem.

Proga Ljubljana glavni kolodvor - Novo mesto - Karlovac in Kočevje. Odhodi iz Ljubljane glavni kolodvor: Ob 8. in 14. uri 36 minut v Karlovac in Kočevje ob 19. uri 4 min., v Kočevje 23. uri 40 minut, v Karlovac; prihodi v Novo mesto: Ob 10. uri 55 minut, 17. uri 52 minut in 2. uri 33 minut. Prihodi v Karlovac: Ob 14. uri 55 minut, 20. uri 59 minut in 7. uri 30 minut. Odhodi iz Karlova: ob 2. uri 7 minut, 9. uri 30 minut in 14. uri 20 minut. Dohodi iz Novega mesta: Ob 6. uri 3 min., 13. uri 21 minut in 18. uri 2 min. Prihodi v Ljubljano gl. kol.: Ob 8. uri 59 min., 16. uri 30 min., in 21. uri 3 min. Prihodi v Kočevje: Ob 11. uri 11 min., 17. uri 46 min. in 22. uri 16 min. Odhodi v Kočevje: Ob 5. uri 50 minut, 13. uri 16 minut in 17. uri 46 minut — Na delni progi Trebnje - Novo mesto: Odhod iz Trebnjega ob 6. uri 42 minut. Prihod v Novo mesto ob 7. uri 16 min. Odhod iz Novega mesta: Ob 9. uri 16 min. Prihod v Trebnje ob 9. uri 50 minut. —

Proga Trebnje - Št. Janž na Dolenjskem: Odhodi iz Trebnjega: Ob 10. uri 30 min., 14. uri 10 min. in 18. uri 57 min. Prihodi v Št. Janž na Dol.: Ob 11. uri 28 min., 15. uri 7 min. in 19. uri 58 min. Odhodi iz Št. Janža na Dol.: ob 5. uri 28 minut, 12. uri 44 minut in 15. uri 45 minut. Prihodi v Trebnje: Ob 6. uri 32 min., 13. uri 48 min. in 17. uri 5 min.

Proga Novo mesto - Straža - Toplice. Odhodi iz Novega mesta: Ob 5. uri, 11. uri 12 minut, 16. uri in 18. uri 10 minut. Prihodi v Stražo-Toplice: Ob 5. uri 18 min., 11. uri 30 minut, 16. uri 18 minut in 18. uri 28 minut. Odhodi iz Straže-Toplice: Ob 5. uri 27 minut, 11. uri 52 minut, 17. uri 20 minut in 18. uri 42 minut. Prihodi v Novo mesto: Ob 5. uri 45 min., 12. uri 10 min., 17. uri 38 min. in 19. uri.

Povišanja vozni cen. Železniško ministristvo je z odlokom št. 3396 iz leta 1919 zvišalo na železnicah kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v področju ljubljanskega ravnateljstva z veljavnostjo z dne 16. maja 1919 do preklica, oziroma do izvedbe v tarifi, vse vozne cene za prevoz oseb, psov, prtljage in pospešnega blaga. Nove enote znašajo: I. Za osebe: I. razred osebni vlak od 1 do 100 km 50 vin.; od 101 km dalje 37½ v; II. razred osebni vlak od 1 do 100 km 40 vin.; od 101 km dalje 30 v; III. razred osebni vlak od 1 do 100 km 20 v; od 101 km dalje 15 v za vsak kilometer. Najmanjša voznina se računi za pet kilometrov. — 2. Za pse: 60 v, za vsakih pričetih 10 km in vsakega psa; najmanjša pristojbina znaša 3 K s kolkom vred. Stotnina znaša za vsako pričeto uro in psa 60 vin. — 3. Za prtljago: 30 v za vsakih pričetih 10 km in 10 kg; najmanjša pristojbina znaša 2 K s kolkom vred. Ležnina znaša za vsak kos in pričeti dan 50 v. — 4. Za pospešno blago: 60 v, za vsakih pričetih 10 km in 10 kg; najmanjša pristojbina znaša 3 K s kolkom vred. — Delavske povratne in tedenske vozovnice so opuščene. Delavci plačajo na podstavi izkaznic polovično ceno III. razreda osebnega vlaka. Postajne vstopnice veljajo 50 vin. Veljavne so le v cenovniku navedene cene, ne pa one, ki so natisnjene na vozovnicah.

Tvrda E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja poljedelske stroje vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

Potrebuje se večja množina oglja, drv in konstrukcijskega lesa.

Natančne ponudbe pod „LES“ št. 138 na upravnistvo Dolenjskih Novic.

Sadjevec, vino in kislo vodo razpošilja A. OSET - p. Guštanj.

Acetelenski aparat

še nov, močan, do 50 svetilk, pripraven za kakšno večjo stavbo, restavracojo, kavarno, graščino itd., z vsemi pripadajočimi svetilkami in cevmi - se prodajo ceno in tudi postavi ter razsvetljava solidno vpelje. Natančnejša pojasnila daje Jakob Preželj, vodovodni inštalater in ključavničar v Novem mestu.

Proda se po ceni: Gostilniški godbeni automat. Kje, pove upravnistvo Dol. Novic.

Razvedrilo.

Pri državni skušnji. Profesor: „Povejte mi, gospod kandidat, na kateri univerzi (vsučilišču) ste pridobili toliko pomanjkanje vednosti?“

Umetniški ponos. Gospa gleda sliko svojega moža in pravi slikarju: „Prav lepo, dražestno, jaz sem presenečena — toda slika ima veliko napako: on ni prav nič „zadet.“ — Slikar: „Zadet — mi-lostljiva, pojdite k fotografu, on vam ga „za-dene“ — jaz sem, hvalo Bogu, umetnik!“

Med štirimi očmi. A: „Moja učenost me stane dvajset tisoč kron in vse dose-danje življenja.“ — B: „To se pravi po domače: gnoj je več vreden, kakor ves pridelek.“

V kavarni. A: „V črni kavi je bolha.“ — B: „Fej te bodi, to je gnusno!“ — A: „Ne le gnusno, ampak nevarno; zakaj če se bolha črne kave napije, celo noč nič ne spi, ampak človeka grize.“

Zadnja želja. Duhovnik jetniku, ki je obsojen, da bo obešen: „Še enkrat pridem k vam, da poizvem, če imate še kako prošnjo ali željo, da se vam izpolni.“ — Obsojenec: „Imam, — dajte se namesto mene obesiti!“

Lačen ženin. Ženin nevesti, ki se grdo drži: „Pojdi no, jaz te imam tako rad, da bi te snedel, pa si tako neužitna!“

Pri sodišču. Sodnik: „Vaše ime in priimek?“ — Zatoženec: „No, se vidi, da ste novinec; vaši predniki so me že vsi poznali!“

Je res. Prvi agent: „Danes zopet nič kupčije napravil! Presneti časi! Iz kože bi človek skočil!“ — Drugi agent: „Imaš prav! Če bi človek le vedel kam!“

Sam sebe pozna. Pivec, ki nima s čim plačati: „Gospod gostilničar, pustite me, da grem, pa obdržite mojega psa!“ — Gostilničar: „Kaj pa čem s psom? Ni veliko vreden!“ — Pivec: „Če tudi ne — pa vendar še zmeraj več, kot jaz!“